

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

KRAJOWY OŚRODEK
WSPARCIA ROLNICTWA

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

NR
54

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1992 ROKU

ISSN 1231-269X

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Piotr Szajner

PAŹDZIERNIK 2018

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Marian Borek (przewodniczący)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Piotr Szajner (redaktor naczelny)
Krystyna Świetlik (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Barbara Domaszewicz
Stanisław Kowalczyk
Bogdan Podgórski
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Maria Zwolińska

KOMITET REDAKCYJNY:

Andrzej Kowalski, Ewa Machowina, Piotr Szajner, Krystyna Świetlik, Marzena Trajer,
Maria Zwolińska

REDAKTOR RYNKU RZEPAKU:

Ewa Rosiak

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner

PROJEKT OKŁADKI: Leszek Ślipski
SKŁAD: Barbara Walkiewicz
DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 700 egz. Ark. wyd. 5,21

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła.

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>mgr Tadeusz Chrościcki</i>	6
II. Rynek produktów oleistych na świecie <i>dr inż. Ewa Rosiak, dr inż. Magdalena Bodył</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	7
III. Rynek produktów oleistych w Unii Europejskiej <i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	14
IV. Rynek produktów oleistych w Polsce	19
1. Produkcja rzepaku <i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	19
2. Obroty rzepakiem <i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	24
3. Handel zagraniczny produktami oleistymi <i>dr inż. Magdalena Bodył</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	27
4. Przemysł tłuszczowy <i>dr inż. Ewa Rosiak, dr Marek Wigier</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	34
5. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych <i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	39
Aneks	47

Światowe zbiory nasion 10 najważniejszych roślin oleistych, po niewielkim wzroście w sezonie 2017/18 (o 0,2%), w sezonie 2018/19 zwiększą się o 4,9% do 590,4 mln ton, głównie w wyniku dużego wzrostu zbiorów soi, ale większych też zbiorów nasion słonecznika, ziaren palmowych, kopry, sezamu, lnu i rącznika, przy spadku zbiorów rzepaku, bawełny i orzeszków ziemnych. Przewiduje się, że wzrost globalnych zasobów (produkcja łącznie z wysokimi zapasami początkowymi) będzie większy niż wzrost zużycia, w wyniku czego zapasy nasion oleistych na koniec sezonu będą jeszcze większe niż przed rokiem, a ceny większości nasion oleistych i produktów ich przerobu spadną.

Światowe zbiory rzepaku w sezonie 2018/19 zmniejszą się o 3,3% do 64,2 mln ton. W pierwszej połowie sezonu spadek zbiorów rzepaku nastąpił w UE-28 i Kanadzie, przy stabilizacji zbiorów w Chinach i dużym wzroście na Ukrainie, w Rosji oraz Indiach. W drugiej połowie sezonu prognozowany jest duży spadek zbiorów w Australii. Przy mniejszych zbiorach i prognozowanym dalszym, większym niż w sezonie poprzednim wzroście zużycia, światowy bilans rzepaku w sezonie 2018/19 będzie napięty. Zapasy rzepaku na koniec sezonu zmniejszą się, a jego ceny wzrosną. Wzrost cen rzepaku będzie jednak niewielki, m.in. z uwagi na rekordowe zbiory konkurencyjnej soi i spodziewany spadek jej cen.

Zbiory rzepaku w Unii Europejskiej w 2018 r. zmniejszyły się o 10,7% do 19,5 mln ton, w wyniku dużego spadku plonów (o 10,5%), przy prawie nie zmienionym areale uprawy. W grupie czterech wiodących producentów najbardziej zmniejszyły się zbiory w Polsce, następnie w Niemczech i Francji, a najmniej w Wielkiej Brytanii. Dużo mniejsze były też zbiory w Danii i Rumunii, a większe w Hiszpanii, Czechach, na Słowacji i Węgrzech. W sezonie 2018/19 Unia Europejska będzie dużym importerem netto rzepaku (4,4 mln ton). W tej sytuacji przerób rzepaku w Unii

wyniesie 24,1 mln ton (podobnie jak w sezonie poprzednim), ale jego zapasy na koniec sezonu znacząco zmniejszą się (o 46,0% do 1,3 mln ton). Samowystarczalność Unii w zakresie nasion oleistych i produktów ich przerobu będzie niższa niż w sezonie 2017/18.

Według szacunku IERiGŻ-PIB, w 2018 r. zbiory rzepaku w Polsce zmniejszyły się do 2,2 mln ton (o 19,5%), w wyniku zmniejszenia arealu uprawy (o 7,6%) i plonów (o 12,9%). Mimo dużego spadku zbiorów, ceny skupu rzepaku wzrosły niewiele (średnio o 0,9% w III kwartale 2018 r. w porównaniu z III kwartałem poprzedniego roku), z uwagi na niewielkie wzrosty jego cen na europejskim i światowym rynku. Niewielki wzrost cen i niekorzystne warunki pogodowe w sierpniu br. (susza w wielu regionach kraju), przełożyły się na spadek zasiewów rzepaku ozimego pod zbiory 2019 r., według szacunku IERiGŻ-PIB o ok. 5% do ok. 740 tys. ha.

W sezonie 2018/19, z powodu dużego zmniejszenia zbiorów, spodziewany jest spadek eksportu rzepaku do 260 tys. ton (o 22,8%), przy wzroście jego importu do 640 tys. ton (o 22,1%). W tej sytuacji przemysł tłuszczowy będzie mógł przerobić 2500 tys. ton rzepaku, tj. o 10,7% mniej niż w sezonie 2017/18. Zapasy rzepaku na koniec sezonu pozostaną niskie.

W I półroczu 2018 r. wyniki handlu zagranicznego produktami oleistymi pogorszyły się w porównaniu z I półroczem 2017 roku. Deficyt handlowy pogłębił się o 4,7% do 0,9 mld EUR, w wyniku spadku wpływów z eksportu produktów oleistych (o 9,6%), przy niewielkim wzroście wydatków na ich import (o 1,0%). Zmniejszył się eksport nasion oleistych i olejów roślinnych (w tym znacząco rzepaku i oleju rzepakowego), przy wzroście wywozu margaryn i śrut oleistych (w tym głównie śruty rzepakowej). Import produktów oleistych zwiększył się nieznacznie. Wyjątkiem był duży wzrost przywozu nasion oleistych (w tym rzepaku). Przewiduje się, że przy niższych tegorocznych

zbiorach rzepaku, wyniki handlu zagranicznego produktami oleistymi w drugiej połowie roku pogorszą się i w 2018 r. ujemne saldo obrotów handlowych produktami oleistymi zwiększy się o ok. 14% do 1,7 mld EUR.

Zmiany produkcji głównych wyrobów przemysłu tłuszczowego w okresie ośmiu miesięcy 2018 r. były różnokierunkowe. Przy wzroście przerobu rzepaku i produkcji oleju rzepakowego w dużych i średnich zakładach przemysłu tłuszczowego (o 7,6%), zmniejszyła się produkcja margaryn (o 3,5%), w wyniku zmniejszenia ich zużycia na rynku krajowym. Eksport margaryn w porównywalnych okresach wzrósł. Wyniki finansowe przemysłu tłuszczowego w I półroczu 2018 r. były lepsze niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, jednak nadal znacznie gorsze niż w całym przemyśle spożywczym. Przemysł tłuszczowy osiągnął dodatni wynik finansowy zarówno przed, jak i po opodatkowaniu, który był wyższy niż w I półroczu 2017 roku. Wskaźnik bieżącej płynności finansowej przewyższył znacznie poziom uznawany przez banki za bezpieczny oraz średnią jego wartość w całym przemyśle spożywczym. W II półroczu 2018 r. sytuacja finansowa przemysłu tłuszczowego nie powinna ulec istotnemu pogorszeniu, ze względu na przewidywany niewielki spadek produkcji głównych wyrobów oraz spodziewane niewielkie zmiany relacji cen zbytu produktów do cen zakupu surowców.

W okresie dziewięciu miesięcy 2018 r. ceny detaliczne tłuszczów roślinnych, zarówno olejów jak i margaryn, a także tłuszczów zwierzęcych surowych i topionych (słoniny, smalcu) podlegały wahaniom. Ceny masła po trzech miesiącach spadków, od kwietnia systematycznie rosły, a we wrześniu ponownie spadły. Dynamika wzrostu cen wszystkich rodzajów tłuszczów, podobnie jak wielu innych grup produktów żywnościowych, była niższa niż w analogicznym okresie 2017 roku. Ocenia się, iż w 2018 r. wzrost

cen detalicznych tłuszczów roślinnych będzie mniejszy niż w roku poprzednim i wyniesie średnio 2-2,5%.

Według szacunków IERiGŻ-PIB, w 2018 r. bilansowa konsumpcja tłuszczów roślinnych wyniesie 24,5 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca i będzie o 1,7% większa niż w 2017 roku. Przy

dalszym wzroście zużycia tłuszczów roślinnych w przemyśle spożywczym i gastronomii, nastąpi też prawdopodobnie wzrost bezpośredniego ich spożycia w gospodarstwach domowych, na co wskazują wyniki badań budżetów rodzinnych prowadzonych przez GUS. Szacuje się, iż spożycie tłuszczów zwierzęcych wyniesie 11,0 kg (tyle samo co w roku

poprzednim), bowiem spadek spożycia masła do 4,4 kg (o 2,2%) będzie zrekompensowany wzrostem spożycia „pozostałych tłuszczów zwierzęcych” (słoniny, smalcu) do 6,6 kg (o 1,5%). W tej sytuacji całkowita konsumpcja tłuszczów w 2018 r. wyniesie 35,5 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca i będzie o 1,1% większa niż przed rokiem.

SUMMARY

The world harvest of seeds of 10 most important oilseeds, after a slight increase in the 2017/18 season (by 0.2%), will be increased in the 2018/19 season by 4.9% to 590.4 million tonnes, mainly due to a large increase in the harvest of soybean, but also to the higher harvest of sunflower seeds, palm kernels, copra, sesame, flax and castor bean, with the decreased harvest of rape, cotton and peanuts. It is envisaged that the increase in global stocks (production including high initial stocks) will be higher than the increase in consumption, as a result of which the stocks of oilseeds at the end of the season will be even higher than the year before and the prices of most oilseeds and products of their processing will decrease.

The world harvest of rape in the 2018/19 season will decrease by 3.3% to 64.2 million tonnes. In the first half of the season, the decrease in the harvest of rape took place in the EU-28 and Canada, with the stabilised harvest in China and the large increase in Ukraine, Russia and India. In the second half of the season, the large decrease in the harvest in Australia is forecast. With the smaller harvest and the further forecast increase in consumption, higher than in the previous season, the world rape balance in the 2018/19 season will be tight. The end-of-season stocks of rape will decrease and its prices will rise. The rise in the prices of rape will, however, be small, inter alia, due to the record-breaking harvest of its competitor – soybean and the expected fall in its prices.

The harvest of rape in the European Union in 2018 decreased by 10.7% to 19.5 million tonnes, as a result of a large decrease in yields (by 10.5%), with the almost unchanged area of cultivation. In the group of four leading producers, the harvest in Poland decreased most, followed by Germany and France, and it decreased least in the United Kingdom. The harvest was also much lower in Denmark and Romania while it was higher in Spain, the Czech Republic, Slovakia and Hungary. In the 2018/19 season, the European Union will be a major importer of rape (4.4 million tonnes). In this situation, the processing of rape in the Union will be 24.1 million tonnes (similarly as in the previous season), but its end-of-season stocks will be significantly reduced (by 46.0% to 1.3 million tonnes). The Union's self-sufficiency with regard to oilseeds and products of their processing will be lower than in the 2017/18 season.

According to the IAFE-NRI estimates, in 2018 the harvest of rape in Poland decreased to 2.2 million tonnes (by 19.5%), as a result of the reduced area of cultivation (by 7.6%) and yields (by 12.9%). Despite the large decrease in the harvest, the buying-in prices of rape rose slightly (on average, by 0.9% in the third quarter of 2018 when compared to the third quarter of the previous year), given the slight rises in its prices in the European and global markets. The small rise in the prices and adverse weather conditions this August (drought in many regions of the country) translated into the decreased sowing of winter rape

for the 2019 harvest, according to the IAFE-NRI estimate by about 5% to about 740 thousand ha.

In the 2018/19 season, due to a large reduction in the harvest, it is expected that the export of rape will decrease to 260 thousand tonnes (by 22.8%), with the increase in its import to 640 thousand tonnes (by 22.1%). In this situation, the fats industry will be able to process 2,500 thousand tonnes of rape, i.e. by 10.7% less than the 2017/18 season. The end-of-season stocks of rape will remain low.

In the first half of the 2018, the results of foreign trade in oilseed products deteriorated when compared to the first half of 2017. The trade deficit deepened by 4.7% to EUR 0.9 billion, as a result of the reduced revenues from the export of oilseeds (by 9.6%), with a slight increase in the spending on their imports (by 1.0%). The export of oilseeds and vegetable oils decreased (including the significant decrease in the export of rape and rapeseed oil), with the increased export of margarine and oil meals (including mainly rape oil meal). The import of oilseed products increased slightly. The exception was the large increase in the import of oilseeds (including rape). It is envisaged that due to the lower harvest of rape this year, the results of foreign trade in oilseeds will deteriorate in the second half of the year and in 2018 the negative balance of trade in oilseeds products will increase by about 14% to EUR 1.7 billion.

Changes in the production of the major products of the fats industry over the eight months of 2018 were multidirectional. With the increased processing of rape and production of rapeseed oil in large and medium-sized fats industry plants (by 7.6%), the production of margarine decreased (by 3.5%), as a result of its reduced consumption in the domestic market. The export of margarine in the compared periods increased. The financial results of the fats industry in the first half of 2018 were better than in the same period of the previous year, but still much worse than in the whole food industry. The fats industry achieved a positive financial result both before and after taxation and this result was higher than in the first half of 2017. The current financial liquidity ratio significantly exceeded the level considered safe by banks and its average value in the whole food industry. In the second half of 2018,

the financial situation of the fats industry should not be substantially deteriorated due to the forecast slight decrease in the production of major products and expected slight changes in the ratio of product selling prices to raw material purchasing prices.

In the nine months of 2018, the retail prices of vegetable fats, both oils and margarines, as well as of raw and rendered animal fats (pork fat, lard) were subject to fluctuations. The prices of butter, after three months of decreases, were rising regularly since April and fell again in September. The growth rate of the prices of all types of fats, like many other food groups, was lower than in the same period of 2017. It is estimated that in 2018 the rise in the retail prices of vegetable fats will be lower than in the previous year and will be 2-2.5%, on average.

According to the IAFE-NRI estimates, in 2018, the consumption of vegetable fats will be 24.5 kg *per capita* and will be by 1.7% higher than in 2017. With the further increase in the consumption of vegetable fats in the food industry and catering, their direct consumption in households is also likely to increase, as indicated by the results of the studies on family budgets carried out by the CSO. It is estimated that the consumption of animal fats will be 11.0 kg (the same amount as in the previous year), as the decreased consumption of butter to 4.4 kg (by 2.2%) will be compensated by the increased consumption of "other animal fats" (pork fat, lard) to 6.6 kg (by 1.5%). In this situation, the total consumption of fats in 2018 will amount to 35.5 kg *per capita* and will be 1.1% higher than the year before.

W serii Analizy Rynekowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek ziemniaka (45) • listopad 2018,
2. Rynek wyrobów alkoholowych (6) • listopad 2018,
3. Popyt na żywność (19) • listopad 2018,
4. Rynek owoców i warzyw (53) • grudzień 2018,
5. Rynek cukru (46) • kwiecień 2019,
6. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (49) • kwiecień 2019,
7. Rynek środków produkcji dla rolnictwa (46) • kwiecień 2019,
8. Rynek mleka (56) • maj 2019,
9. Rynek drobiu (55) • maj 2019,
10. Rynek zbóż (56) • maj 2019,
11. Rynek mięsa (56) • czerwiec 2019,
12. Rynek rzepaku (55) • czerwiec 2019,
13. Rynek owoców i warzyw (54) • czerwiec 2019.
14. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (50) • wrzesień 2019.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 757 w godz. 8⁰⁰–16⁰⁰.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4), pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. (2 numery) w 2018 r. wynosi 42 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przysyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 numery) w 2018 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-47-57 e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>